

การศึกษาข้อมูลทั่วไปของตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม
The study of general information of Nong No Sub-district Mueang District
Maha Sarakham Province

แมน กันยารัตน์

Man Kanyarat

ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลอิงอ่อง จังหวัดร้อยเอ็ด

Permanent Secretary Ingong Subdistrict Administrative Organization Roi Et Province

*Corresponding Author Email: ManKanyarat4567@hotmail.com

Received: 19 February 2026

Revised: 16 March 2026

Accepted: 1 April 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นการวิจัยแบบเชิงคุณภาพ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแบบสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์แบบเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านภูมิศาสตร์ คือ เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและการทำเกษตรโดยเฉพาะการปลูกข้าวและพืชตามฤดูกาล เนื่องจากสภาพดินและภูมิอากาศเอื้อต่อการเพาะปลูก ชุมชนจึงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลัก และมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของประชาชน 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ ชุมชนตำบลหนองโนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีบทบาทอย่างต่อเนื่องของผู้นำชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่น ในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือดังกล่าวช่วยส่งเสริมความสามัคคี การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างความรู้สึกผูกพันและเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดิน และพื้นที่สาธารณะ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ชาวตำบลหนองโนให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ชุมชนมีความตระหนักและร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การจัดกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวม และการคัดแยกขยะภายในชุมชน 4) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต คือ การสร้างความมั่นใจว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม ถือเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาสังคมและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลหนองโน ชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อดูแลกลุ่มประชากรที่เปราะบาง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ยากไร้ และ 5) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ในตำบลหนองโน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผ่านเวทีชุมชนและกิจกรรมอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมนี้ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเปิดกว้าง และความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

คำสำคัญ: ท้องถิ่น, เศรษฐกิจ, ชุมชน

Abstract

This research consists purposes were to study the general information of Nong No Sub-district Mueang District Maha Sarakham Province. this research employed a qualitative approach. The research instrument was an interview and the target group consisted of 10 residents of Nong No Sub-district Mueang District Maha Sarakham Province selected through purposive sampling. The data collected from the interviews were analyzed using content analysis. The findings revealed that 1) Geographical aspect: The area is a lowland plain suitable for settlement and agricultural activities, particularly rice cultivation and seasonal crops. Due to favorable soil and climatic conditions, the community primarily relies on local natural resources, with a close interrelationship between the environment and the way of life of the people 2) Community strengthening: The community of Nong No Subdistrict has become increasingly strong through the cooperation of its members, along with the continuous roles of community leaders and local leaders in driving various activities. Such collaboration promotes unity, mutual support, and a sense of belonging and shared ownership within the community, which serves as a fundamental basis for sustainable development 3) Natural resources and environmental management: The conservation and management of natural resources, particularly water sources, soil and public areas, are among the top priorities of the community. Residents are aware of environmental issues and actively promote environmentally friendly activities, such as the efficient use of resources, community clean-up campaigns and waste separation within the community 4) Social development and quality of life: Ensuring that all residents have equal access to essential services such as healthcare, education, and social welfare is a key objective in social development and improving the quality of life in Nong No Subdistrict. The community has implemented various activities and projects to support vulnerable groups, including children, the elderly, and the underprivileged and 5) Community participation process: In Nong No Subdistrict, community participation is a crucial mechanism for sustainable development. Through community forums and various activities, residents are involved in planning, decision-making, implementation, monitoring and evaluation of community development projects. This participation fosters mutual understanding, openness and shared responsibility among community members.

Keywords: Local, Economy, Community

บทนำ

ปัจจุบันการเสริมสร้างชุมชน เป็นสิ่งสำคัญและร่วมไปถึงเทคนิคการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ที่ช่วยให้เข้าใจบริบท ปัญหา และความเป็นไปได้ของชุมชนอย่างลึกซึ้ง การวิจัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง หากปราศจากการศึกษาการพัฒนาอาจนำไปสู่โครงการหรือนโยบายที่ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงในท้องถิ่น ซึ่งจะทำให้การพัฒนาไม่ต่อเนื่องและยากต่อ

การแก้ไขปัญหาเชิงโครงสร้างในชุมชน ดังนั้น การวิจัยจึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการวางแผนการพัฒนาและการตัดสินใจเชิงนโยบายโดยใช้ข้อมูลเป็นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างศักยภาพในการดำรงชีวิตของคนในชุมชน (ประเวศ วะสี, 2553) โดยมุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าและเหมาะสม แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งให้ความสำคัญกับความพอดี ความรอบคอบในการตัดสินใจ และการเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลง โดยมีองค์ความรู้ควบคู่กับคุณธรรมเป็นรากฐานสำคัญ การนำหลักการเหล่านี้มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาวิจัยเชิงพื้นที่ จะช่วยส่งเสริมให้ชุมชนสามารถพัฒนาได้อย่างมีเสถียรภาพ ลดผลกระทบจากความผันผวนทางเศรษฐกิจและสังคม และก่อให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืนในระยะยาว (สุเมธ ตันติเวชกุล, 2556)

ในระดับสากล การพัฒนาท้องถิ่นเชื่อมโยงกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) หรือ (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งเป็นองค์การสหประชาชาติให้ความสำคัญเป็นลำดับต้นๆ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ขจัดความยากจน และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในระดับโลก การวิจัยที่ดำเนินการในระดับชุมชนจะช่วยปรับแต่งการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์เหล่านี้ให้เข้ากับสถานการณ์ในท้องถิ่น ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่สังเกตได้ชัดเจนยิ่งขึ้น (United Nations, 2015)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่น และปัญหาในชุมชนที่เกิดจากการกระจายตัวของชุมชนเมืองเข้าสู่ชนบท และเพื่อศึกษาหาแนวทางการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เพื่อให้ชุมชนมีการพัฒนาต่อยอดและร่วมถึงนำข้อมูลในชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

การบทวนวรรณกรรม

การบทวนวรรณกรรมของงานวิจัยนี้ พบว่า การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับชาติและระดับนานาชาติ นักวิชาการส่วนใหญ่เห็นพ้องต้องกันว่า การใช้ทรัพยากรอย่างสมดุล การพัฒนาชุมชน และการเติบโตของแต่ละบุคคล ต้องเป็นรากฐานของการพัฒนาที่แท้จริง แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้รับการนำเสนอโดยองค์การสหประชาชาติภายใต้เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งเน้นย้ำถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะกลไกสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนา ควบคู่ไปกับการมุ่งเน้นการลดความยากจน ความเหลื่อมล้ำ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน นักวิชาการไทยได้เน้นย้ำว่า เพื่อรับประกันความต่อเนื่องและความยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน อีกทั้ง จากการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน พบว่า การเสริมสร้างศักยภาพชุมชนภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง การรวมกลุ่มชุมชน และกระบวนการวางแผนและการตัดสินใจแบบมีส่วนร่วม เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมความสำเร็จของการพัฒนาชุมชน นักวิชาการหลายท่านตั้งข้อสังเกตว่า ในขณะที่การพัฒนาแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมการเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน การพัฒนาแบบจากบนลงล่างมักไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ การนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนยังส่งเสริมเสถียรภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ลดความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง และส่งผลให้เกิดการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นวิจัยแบบเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. **กลุ่มเป้าหมายอย่างในการวิจัย** ได้แก่ ประชาชนในตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 10 คน ที่มาจากการเลือกแบบเจาะจง

2. **เครื่องมือในการวิจัย** ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ (Interview) ประกอบด้วย 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 ประเด็นข้อคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open Ended) อีกทั้ง ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ กลั่นกรอง จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ (1) ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษา (2) ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงสร้างข้อคำถาม และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาสาระสำคัญ ตลอดจน ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปทดลอง (Try Out) สัมภาษณ์กับกลุ่มทดลองที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง ข้อแก้ไข ข้อเสนอแนะให้แบบสัมภาษณ์มีความถูกต้องและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และ 2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ (Document Research) อาทิ หนังสือ ตำรา เอกสารวิชาการ งานวิจัย และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง เป็นต้น

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มเป้าหมาย และการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

การศึกษาข้อมูลทั่วไปตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิจัยพบว่า บริบทของชุมชนตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคามผู้วิจัยสามารถจำแนกผลได้ ดังนี้

1. ด้านภูมิศาสตร์

พบว่า ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและการทำเกษตรกรรม โดยเฉพาะการปลูกข้าวและพืชตามฤดูกาล เนื่องจากสภาพดินและภูมิอากาศเอื้อต่อการเพาะปลูก ชุมชนจึงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลัก และมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของประชาชน พื้นที่ดังกล่าวมีแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำชุมชนกระจายอยู่หลายแห่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การจัดการแหล่งน้ำยังขาดความเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรน้ำได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในบางช่วงเวลา และในช่วงฤดูแล้ง ตำบลหนองโนเผชิญปัญหาการขาดแคลนน้ำ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ของครัวเรือน สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ผ่านการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการส่งเสริมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในระยะยาว

2. การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

พบว่า ชุมชนตำบลหนองโนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีบทบาทอย่างต่อเนื่องของผู้นำชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือดังกล่าวช่วยส่งเสริมความสามัคคี การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างความรู้สึกร่วมกันและเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาและต่อยอดความเข้มแข็งนี้ ชุมชนได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อาทิ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมด้านวัฒนธรรม และกิจกรรมบริการสาธารณะ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน แต่ยังมีบทบาทในการหล่อหลอมคุณค่าและความร่วมมือที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาว

3. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

พบว่า การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดิน และพื้นที่สาธารณะ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ชาวตำบลหนองโนให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ชุมชนมีความตระหนักและร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การจัดกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวม และการคัดแยกขยะภายในชุมชน การดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ และองค์ความรู้เฉพาะทาง ชุมชนจึงมีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายภายนอก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน, 2568)

4. การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต

พบว่า การสร้างความมั่นใจว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม ถือเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาสังคมและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลหนองโน ชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อดูแลกลุ่มประชากรที่เปราะบาง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ยากไร้ นอกจากนี้ ชุมชนยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน

5. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

พบว่า ในตำบลหนองโน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผ่านเวทีชุมชนและกิจกรรมอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผล โครงการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมนี้ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเปิดกว้าง และความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ซึ่งนำไปสู่การเติบโตของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม พบว่า 1) ด้านภูมิศาสตร์ คือ ตำบลหนองโน อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม เป็นพื้นที่ราบลุ่มที่เหมาะสมต่อการตั้งถิ่นฐานและการทำเกษตรโดยเฉพาะการปลูกข้าวและพืชตามฤดูกาล เนื่องจากสภาพดินและภูมิอากาศเอื้อต่อการเพาะปลูก ชุมชนจึงพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นเป็นหลัก และมีความเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดระหว่างสิ่งแวดล้อมกับวิถีชีวิตของประชาชน พื้นที่ดังกล่าวมีแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำชุมชนกระจายอยู่หลายแห่ง ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการเกษตร การอุปโภคบริโภค และกิจกรรมทางเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม การจัดการแหล่งน้ำยังขาดความเป็นระบบ ทำให้ไม่สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรน้ำได้อย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในบางช่วงเวลา และในช่วงฤดูแล้ง ตำบล

หนองโนเผชิญปัญหาการขาดแคลนน้ำ ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรและรายได้ของครัวเรือน สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนาระบบบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน ผ่านการพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการส่งเสริมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในการดำรงชีวิตในระยะยาว 2) การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน คือ ชุมชนตำบลหนองโนมีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นจากความร่วมมือของคนในชุมชน และการมีบทบาทอย่างต่อเนื่องของผู้นำชุมชนร่วมกับผู้นำท้องถิ่นในการขับเคลื่อนกิจกรรมต่าง ๆ ความร่วมมือดังกล่าวช่วยส่งเสริมความสามัคคี การเอื้อเฟื้อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างความรู้สึกร่วมกันและเป็นเจ้าของร่วมกันในชุมชน ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาอย่างยั่งยืน เพื่อรักษาและต่อยอดความเข้มแข็งนี้ ชุมชนได้มีการวางแผนจัดกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ อาทิ กิจกรรมทางศาสนา กิจกรรมด้านวัฒนธรรม และกิจกรรมบริการสาธารณะ กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในชุมชน แต่ยังมีบทบาทในการหล่อหลอมคุณค่าและความร่วมมือที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชนในระยะยาว 3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะแหล่งน้ำ ดิน และพื้นที่สาธารณะ ถือเป็นประเด็นสำคัญที่ชาวตำบลหนองโนให้ความสำคัญเป็นลำดับต้น ๆ ชุมชนมีความตระหนักและร่วมกันส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า การจัดการกิจกรรมทำความสะอาดพื้นที่ส่วนรวม และการคัดแยกขยะภายในชุมชน การดำเนินงานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมยังเผชิญข้อจำกัดด้านงบประมาณ เครื่องมือ และองค์ความรู้เฉพาะทาง ชุมชนจึงมีความต้องการการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐและเครือข่ายภายนอก เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น 4) การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต คือ การสร้างความมั่นใจว่าประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงบริการที่จำเป็นอย่างเท่าเทียมกัน เช่น สาธารณสุข การศึกษา และสวัสดิการสังคม ถือเป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนาสังคมและการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลหนองโน ชุมชนได้ดำเนินกิจกรรมและโครงการต่าง ๆ เพื่อดูแลกลุ่มประชากรที่เปราะบาง ได้แก่ เด็ก ผู้สูงอายุ และผู้ยากไร้ นอกจากนี้ ชุมชนยังส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาทักษะอาชีพ เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและลดความเหลื่อมล้ำในชุมชน และ 5) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน คือ ในตำบลหนองโน กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยผ่านเวทีชุมชนและกิจกรรมอื่น ๆ ประชาชนมีส่วนร่วมในการวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน การติดตาม และการประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมนี้ส่งเสริมความเข้าใจซึ่งกันและกัน ความเปิดกว้าง และความรับผิดชอบร่วมกันของสมาชิกในชุมชน ซึ่งนำไปสู่การเติบโตของชุมชนอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสอดคล้องกับศรัณย์ เจริญศิริ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยอาศัยเวทีชุมชนและกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ เป็นช่องทางในการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ตั้งแต่การร่วมวิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การดำเนินงาน ตลอดจนการติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน กระบวนการดังกล่าวช่วยส่งเสริมความเข้าใจร่วมกัน ความโปร่งใส และความไว้วางใจระหว่างสมาชิกในชุมชน รวมทั้งก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความต่อเนื่องและความยั่งยืนของการพัฒนาชุมชน งานวิจัยนี้ สนับสนุนการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และธนิศ ยืนยง (2560) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการพัฒนาชุมชนเข้าเชิงอย่างยั่งยืน โดยประกอบด้วย ประชาชนที่มี อายุ การศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัย กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเน้นการพัฒนาที่สอดคล้องกับบริบททางภูมิศาสตร์ สังคม และเศรษฐกิจของตำบลหนองโน รวมถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในทุกขั้นตอนของการวางแผนและดำเนินงาน เพื่อให้การพัฒนาชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2 ควรส่งเสริมการสร้างศักยภาพของประชาชนและผู้นำชุมชน ผ่านการอบรมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาอาชีพ และการบริหารจัดการชุมชนอย่างยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกในประเด็นเฉพาะ เช่น การจัดการทรัพยากรน้ำ การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน หรือการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรขยายขอบเขตการวิจัยไปยังตำบลหรือชุมชนอื่นในจังหวัดมหาสารคามหรือพื้นที่ที่มีบริบทใกล้เคียงกัน เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เชิงนโยบาย ซึ่งจะช่วยยกระดับการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่และระดับจังหวัดต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ธนิต ยืนยง. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนที่ส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นในจังหวัดนครนายก. *Journal of MCU Nakhondhat*, 5(2), 119-135.
- ประเวศ วะสี. (2553). *ชุมชนเข้มแข็ง: ฐานรากของสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.
- ศรัณย์ เจริญศิริ และคณะ. (2562). การพัฒนาชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน กรณีเทศบาลตำบลหัวนา อำเภอเมืองหนองบัวลำภู จังหวัดหนองบัวลำภู. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี: อุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12*. กรุงเทพฯ: สศช.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2556). *เศรษฐกิจพอเพียงกับการพัฒนาที่ยั่งยืน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิชัยพัฒนา.
- อนเนก เหล่าธรรมทัศน์. (2554). *การพัฒนาชุมชน: จากฐานรากสู่ความเข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สร้างสรรค์.
- องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโน. (2568). *ข้อมูลพื้นฐานชุมชน*. สืบค้นเมื่อ 19 พฤศจิกายน, จาก https://www.nongnolocal.go.th/new/page.php?menuid=7&utm_source=chatgpt.com
- United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. New York: United Nations.